

Hoofdstuk 14

Een nieuw lied (14:1-5)

“En ik zag en zie, het Lam stond op de berg Sion en met hem honderdvierenveertigduizend, die zijn naam en de naam van zijn Vader hadden, geschreven op hun voorhoofden. En ik hoorde een stem uit de hemel als een stem van vele wateren en als een stem van een zware donderslag. En de stem die ik hoorde, was als van harpspelers die op hun harpen spelen. En zij zingen <als> een nieuw lied vóór de troon en vóór de vier levende wezens en de oudsten; en niemand kon het lied leren dan de honderdvierenveertigduizend die van de aarde gekocht waren. Dezen zijn het die zich niet met vrouwen hebben bevlekt, want zij zijn maagdelijk. Dezen zijn het die het Lam volgen waar het ook heengaat. Dezen zijn uit de mensen gekocht als eerstelingen voor God en het Lam. En in hun mond is geen leugen gevonden, <want> zij zijn onberispelijk” (14:1-5)

Sommige uitleggers beschouwen Openbaring 14:1-5 als “een visioen in de hemel”, d.w.z. een visioen dat zich zou afspelen in de hemel. Die opvatting lijkt mij om een aantal redenen onjuist:

1. De ziener zag het Lam staan “op de berg Sion” (14:1). De Sion bevindt zich niet in de hemel, maar op aarde, in de stad Jeruzalem (zie 2 Sam.5:7, 1 Kon.8:1, 1 Kron.11:5, 2 Kron.5:2, Psa.51:18, 135:21; Jes.4:3-4 e.a.).

2. De ziener hoorde “een stem uit de hemel” die “een nieuw lied zong vóór de troon en vóór de levende wezens en de oudsten”. Die stem fungeerde als een *chazzan*, een vóorzanger. Het was Gods bedoeling dat anderen dit hemelse lied zouden leren. De enigen die het konden leren waren de honderdvierenveertigduizend. Uit het feit dat Johannes het Lam met de honderdvierenveertigduizend op de berg Sion zag staan, waarna hij een stem uit de hemel hoorde, blijkt dat het Lam zich op aarde bevond terwijl de stem afkomstig was uit de hemel. Ook tijdens de eerste komst van de Here Jezus klonk er bij drie gelegenheden een stem uit de hemel. Dat gebeurde toen Hij door Johannes werd gedoopt (Matth.3:17, Mar.1:11, Luk.3:22), tijdens Zijn verheerlijking op de berg (Matth.17:5, Mar.9:7, Luk.9:35), en toen Hij in Judéa een rede hield over Zijn naderende dood aan het kruis (Joh.12:28).

3. De uitdrukking “een nieuw lied” is ontleend aan Psa.33:3, 40:4, 96:1, 98:1, 144:9 en 149:1, en aan Jes.42:10. Dit lied wordt altijd gezongen door mensen **op aarde**. Zij loven God omdat Hij op wonderlijke wijze heeft ingegrepen en hen heeft gered, de vijanden heeft overwonnen en Zijn rijk **op aarde** heeft gevestigd. We lezen in de Bijbel:

“Loof de HEERE... Zing voor Hem een nieuw lied... De HEERE vernietigt de raad van de heidenvolken, Hij verbreekt de gedachten van de volken” (Psa.33:2,3,10)

“Lang heb ik de HEERE verwacht, en Hij boog zich naar mij toe en hoorde mijn hulpgeroep... Hij legde mij een nieuw lied in de mond... Velen zullen het zien en vrezen, en op de HEERE vertrouwen” (Psa.40:2,4)

*“Zing voor de HEERE een nieuw lied, zing voor de HEERE, **heel de aarde**... Hij zal over de volken op billijke wijze rechtspreken... Hij komt om **de aarde** te oordelen. Hij zal de wereld oordelen in gerechtigheid en de volken naar Zijn waarheid”* (Psa.96:1,10,13)

*“Zing voor de HEERE een nieuw lied, want Hij heeft wonderen gedaan; Zijn rechterhand en Zijn heilige arm hebben Hem heil gebracht... Hij komt om **de aarde** te oordelen, Hij zal de wereld oordelen in gerechtigheid en de volken op billijke wijze oordelen”* (Psa.98:1,9)

“O God, ik zal een nieuw lied voor U zingen... U bent het... Die Zijn dienaar David bevrijdt van het zwaard dat onheil brengt” (Psa.144:9,10)

“Zing de HEERE een nieuw lied... Laten de kinderen van Sion zich verheugen over hun Koning... Gods lofzangen klinken uit hun mond... om wraak te oefenen over de heidenvolken... om het beschreven recht aan hen te voltrekken” (Psa.149:1,2,6,7,9)

*“Zing voor de HEERE een nieuw lied, Zijn lof vanaf het einde **der aarde**.... De HEERE zal uittrekken als een held... Hij zal Zijn vijanden overweldigen”* (Jes.42:10,13)

Uit deze Bijbelteksten blijkt, dat Openb.14:1-5 het allereerste begin laat zien van de vestiging van Gods koninkrijk op aarde. Er is in Jeruzalem een bruggehoofd gevormd, dat bestaat uit de Messias en Zijn honderdvierenveertigduizend volgelingen. De Messias is op aarde teruggekeerd. Vanuit Sion zal Hij de goddeloosheden van Jakob gaan afwenden (Rom.11:26, Jes.59:20). Het “nieuwe lied” van de harpspelers is een voortzetting van het “nieuwe lied” dat in Openb.5:9 had

geklonken. Toen het Lam zich nog in de hemel bevond, zongen de levende wezens en de oudsten:

“U bent waard het boek te nemen en zijn zegels te openen, want U bent geslacht en hebt voor God gekocht met uw bloed uit elk geslacht en taal en volk en natie, en hebt hen voor onze God gemaakt tot een koninkrijk en tot priesters, en zij zullen over de aarde regeren”.

Nú staat het Lam op de berg Sion. Het is begonnen om Zijn wettig erfdeel op te eisen.

De honderdvierenveertigduizend die zich bij het Lam bevonden, hadden **“Zijn naam en de naam van Zijn Vader, geschreven op hun voorhoofden”**. In een eerder visioen had Johannes gezien, dat deze mensen met “het zegel van de levende God” aan “hun voorhoofden” verzegeld werden (7:2,3). Blijkbaar bestaat dat zegel uit de naam van het Lam en de naam van God, de Vader van de Messias (Rom.15:6. 2 Kor.1:3, 11:31; Efe.1:3, 3:14; Kol.1:3, 1 Pet.1:3). Op het voorhoofd van de 144.000 staat: “Van Christus en van God”. Het teken van het beest is een perverse imitatie van dit Goddelijk zegel. Dat teken wordt immers ook aan het voorhoofd (of op de rechterhand) aangebracht en het bestaat uit de naam van het beest of het getal van zijn naam (13:16-17).

Johannes zegt dat de stem uit de hemel klonk **“als de stem van vele wateren”, “als een zware donderslag”, en “als van harpspelers die op hun harpen spelen”**. In het gewone leven is zo’n combinatie van geluiden onmogelijk: een harp klinkt niet als een donderslag of als het oorverdovende geruis van een waterval. Maar de geluiden die Johannes waarnam hebben een diepe betekenis.

De stem van de verheerlijkte Mensenzoon (1:15) en van de grote menigte in de hemel (14:2, 19:6) klinkt “als een gedruis van vele wateren”. Zo’n gedruis zal er volgens de Bijbel te horen zijn, wanneer de HEERE terugkeert om bij Zijn volk Israël te gaan wonen (Ezech.43:2). Uit dit geluid blijkt, dat de HEERE machtiger is dan de volkerenzee. De verzamelde volken zijn niet in staat om Zijn terugkeer en de vestiging van Zijn rijk op aarde te verhinderen (Psa.93:4, Jes.17:13).

Een stem als een donderslag klonk er ook, toen de Here Jezus sprak over Zijn naderend sterven (Joh.12:29). De mensen die bij Hem stonden meenden dat er een donderslag was geweest. Maar het was de stem van de Vader, die in antwoord op het gebed van Zijn Zoon zei:

“Ik heb Hem verheerlijkt en Ik zal Hem opnieuw verheerlijken!”
(Joh.12:28).

De Vader verheerlijkte Zijn Zoon door Hem op de Paasmorgen uit het graf op te wekken, en Hij zal Hem nogmaals verheerlijken door Hem bij Zijn wederkomst elke tegenstand te laten overwinnen.

“De Zoon des mensen zal komen in Zijn heerlijkheid en alle engelen met Hem, dan zal Hij zitten op [de] troon van Zijn heerlijkheid” (Matth.25:31).

In Openb.14:1-5 heeft het Lam zich al geplaatst op de berg Sion, de heuvel waar de troon van zijn vader David zich bevond. Van daaruit zal Hij zijn koninkrijk uitbreiden tot het de hele aarde omvat. “Ik heb Hem verheerlijkt en Ik zal Hem opnieuw verheerlijken!” (Joh.12:28) zegt de donderslag in Openb.14:2. Het welbehagen van de HEERE zal door de hand van het Lam voorspoedig zijn (Jes.53:10). Zijn rijk van vrede en gerechtigheid zal vanaf dit moment gaan komen.

“Harpspelers die op harpen spelen” is niet de enig mogelijke vertaling van Openb.14:2. Het oorspronkelijke Grieks is veel nadrukkelijker dan de meeste Bijbelvertalingen. Johannes hoorde het geluid van “harpspelers” die “harpspeelden” op hun “harpen”. Voor harpspeler gebruikt hij het woord *kitharoidos*, voor spelen het woord *kitharizoo* en voor het instrument het woord *kithara* (waarvan ons Nederlandse woord “gitaar” is afgeleid). Sommige Bijbelvertalingen spreken van “citterspelers”, anderen denken aan lier- of luitspelers. Het betreft in ieder geval een snaarinstrument. In de Psalmen is de harp het instrument bij uitstek om God te loven en Hem dank te zeggen (Psa.33:2, 43:4, 57:8, 71:22, 81:2 e.v., 92:3, 98:5, 108:2, 147:7, 149:3, 150:3). De strekking van het lied dat de harpspelers zingen, komt ongetwijfeld overeen met het lied dat verderop in het boek Openbaring wordt genoemd:

*“Groot en wonderbaar zijn Uw werken, Heer, God de Almachtige; rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, **Koning van de naties**. Wie toch zou <U> niet vrezen, Heer, en Uw naam niet verheerlijken? Want U alleen bent heilig, want **alle naties zullen komen en zich voor U neerbuigen**, omdat Uw gerechtigheden openbaar zijn geworden”*
(Openb.15:4)

Uit Openb.14:3 blijkt dat de zangers in de hemel niet de *cherubim* (de “levende wezens”) en de oudsten zijn (zoals in Openb.5:8-10 het geval was), maar anderen. De zangers zingen hun lied immers “vóór de troon

en vóór de vier levende wezens en de oudsten”. De uitdrukking “vóór de troon” geeft aan dat leden van de hemelse hofhouding het lied zingen. De engel Gabriël zei tegen de vader van Johannes de Doper: “Ik ben Gabriël, die vóór God sta” (Luk.1:19). Hij bedoelde dit als terechtwijzing, want Zacharias had aan zijn woorden getwijfeld, terwijl die op Gods tijd toch volmaakt zouden worden vervuld (Luk.1:20). Zoals de engelen zongen toen het kindje in de kribbe was geboren (Luk.2:13-14), zo zullen de engelen ook zingen wanneer de Zoon terugkeert op aarde en het Lam, de Eerstgeborene, eer bewijzen (Hebr.1:6).

Uit het feit dat “niemand het lied kon leren dan de honderdvierenveertigduizend die van de aarde [of: het land] gekocht waren” blijkt, dat de rest van de wereld nog niet aan God is onderworpen. Met een citaat uit de kleine profeten zal Johannes nog duidelijk maken, dat het bij deze honderdvierenveertigduizend mannen gaat om de “heilige rest” van Israël. In het boek Openbaring is er een tegenstelling tussen 13:8,12 en 15 en 14:2-3. “Allen die op de aarde wonen” aanbidden het beest uit de zee, en wie dit weigerden, worden omgebracht. Maar de hemelse legermacht en de honderdvierenveertigduizend bewijzen eer aan God en aan het Lam.

In vs.4 zegt Johannes over de honderdvierenveertigduizend: **“Dezen zijn het die zich niet met vrouwen hebben bevlekt, want zij zijn maagdelijk”**. In vele Bijbelcommentaren worden deze woorden figuurlijk opgevat - als aanduiding van afgodendienst - met een verwijzing naar 2 Kor.11:2. In dat vers zegt Paulus, dat hij zich inspant om de Korinthiërs “als een reine maagd voor Christus te stellen”. Maar in 2 Kor.11 is de beeldspraak anders dan in Openb.14. De gelovigen in Korinthe mochten geen relaties aanknopen met andere “mannen” (d.w.z. met afgoden), want ze waren “aan één man verloofd”: aan de Messias. Over “bevleken met vrouwen” wordt in 2 Kor.11:2 niet gesproken.

Het ligt voor de hand om Openb.14:4 te verbinden met de “leer van Bileam”: het “eten van afgodenoffers” en het “hoereren” waarover Johannes eerder had gesproken (2:14-15, 2:20). Bileam gaf de Moabitische koning Balak de raad, om Israël uit te nodigen voor offerfeesten ter ere van de afgod Baäl-Peor. Wanneer zij op die uitnodiging ingingen, zich overgaven aan gewijde prostitutie met Moabitische vrouwen en zich zo aan Baäl-Peor koppelden, zouden ze de HERE ontrouw worden. Dan zou de HERE hen niet langer beschermen, en zou Moab het Joodse volk kunnen overwinnen. In het rijk van het beest, waar niemand kan kopen of verkopen zonder dat hij het merkteken van het beest heeft (13:17), zal een huwelijk of een

verbintenis tussen twee mensen waarschijnlijk alleen maar gesloten kunnen worden indien men het teken van het beest aanvaardt. Het beest zal verbintenissen van één man en één vrouw mogelijk zelfs compleet verbieden, en vrije sex propageren als onderdeel van zijn eigen verering. Deze machthebber streeft er immers naar om “wet te veranderen” en de door God gegeven orde terzijde te schuiven (Dan.7:25). Wellicht hebben de 144.000 daarom het besluit genomen, om een celibatair leven te leiden.

Omstreden is ook de betekenis van het zinnetje: **“Dezen zijn het die het Lam volgen waar het ook heengaat”**. Als we inzien dat Johannes de wederkomst van het Lam aanschouwde, is de betekenis duidelijk. Tijdens Zijn eerste komst had het Lam aanvankelijk veel volgelingen, maar toen Hij zich “het brood van het leven” noemde (Joh.6:48) en zei dat “niemand tot Hem kon komen, tenzij het hem van de Vader was gegeven” (Joh.6:65) lieten de meesten Hem in de steek:

“Van toen af trokken velen van Zijn discipelen zich terug en wandelden niet meer met Hem” (Joh.6:66).

De honderdvierenveertigduizend discipelen van het op aarde teruggekeerde Lam zijn uit ander hout gesneden. Hun trouw is blijvend, geen van hen haakt af.

Uit het Bijbelwoord, dat de honderdvierenveertigduizend **“uit de mensen gekocht zijn als eerstelingen”** blijkt, dat deze mannen in het toekomstige rijk van de Messias als priester-koningen zullen gaan regeren (1:5-6, 5:9-10). Het Lam heeft hen gekocht met Zijn eigen bloed. Uit het woord “eerstelingen” blijkt ook, dat deze mensen het begin zijn van een later volgende, grotere oogst. In een eerder visioen had Johannes die oogst al gezien (7:9-17). En terwijl het Lam bij Zijn eerste komst twaalf (en later nog tweeënzeventig) discipelen kon uitzenden, heeft Hij nu honderdvierenveertigduizend afgevaardigden tot Zijn beschikking om de oogst te gaan binnenhalen.

Het zinnetje: **“En in hun mond is geen leugen gevonden, <want> zij zijn onberispelijk”** is ontleend aan een profetie van Zefanja. In dat Bijbelboek wordt gezegd: “Het overblijfsel van Israël zal geen onrecht doen en geen leugen spreken, en in hun mond zal niet gevonden worden een tong die bedriegt” (Zef.3:13). Johannes bestempelt de honderdvierenveertigduizend dus als het “overblijfsel van Israël”, de “heilige rest”. De aanwezigheid van die rest is volgens de profeten, en volgens de Romeinenbrief, de garantie dat heel Israël in de toekomst zal worden

behouden (vgl. in Rom.11 de verzen 4-5 met 11-16 en 25-27). Omdat Johannes opmerkt, dat in de mond van de honderdvierenveertigduizend “geen leugen is gevonden”, zullen deze mensen vermoedelijk namens God en de Messias spreken, en van de komst van het koninkrijk getuigen tegenover hun medemensen. Zij spreken de waarheid in een tijd waarin de massa “de leugen gelooft” en spreekt (2 Thess.2:11).

Drie boodschappen (14:6-13)

“En ik zag een andere engel vliegen in [het] midden van de hemel, die [het] eeuwig evangelie had, om het te verkondigen aan hen die op de aarde wonen en aan elke natie en geslacht en taal en volk, en hij zei met luider stem: Vreest God en geeft Hem heerlijkheid, want het uur van Zijn oordeel is gekomen, en aanbidt Hem die de hemel en de aarde en [de] zee en [de] waterbronnen heeft gemaakt. En een andere, een tweede engel volgde en zei: Gevallen, gevallen is het grote Babylon, dat van de wijn van de grimmigheid van haar hoererij alle naties heeft laten drinken. En een andere, een derde engel volgde hen en zei met luider stem: Als iemand het beest en zijn beeld aanbidt en op zijn voorhoofd of op zijn hand [het] merkteken ontvangt, die zal ook drinken van de wijn van Gods grimmigheid, die ongemengd is ingeschonken in de drinkbeker van Zijn toorn; en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel ten aanschouwen van [de] heilige engelen en het Lam. En de rook van hun pijniging stijgt op tot in alle eeuwigheid; en zij hebben dag en nacht geen rust, zij die het beest en zijn beeld aanbidden, en ieder die het merkteken van zijn naam ontvangt. Hier is de volharding van de heiligen die de geboden van God en het geloof in Jezus bewaren. En ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: Schrijf: gelukkig de doden die in [de] Heer sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten van hun arbeid, want hun werken volgen hen” (14:6-13)

Bij “het midden van de hemel” mogen we denken aan het zenit, de plaats waar de zon rond het middaguur staat. In die betekenis komt de uitdrukking “het midden van de hemel” voor in Deut.4:11 en Jozua 10:13. Maar de uitdrukking kan ook in verticale zin worden opgevat. Het midden van de hemel betekent dan: “hoog in de lucht”, halfweg tussen het aardoppervlak en de bovengrens van de atmosfeer. In zijn visioen zag Johannes op die plaats “een andere engel vliegen”. Met “een andere engel” bedoelt de schrijver vermoedelijk: een andere dan de laatste engel die in het voorafgaande was genoemd, dat wil zeggen: een andere dan de

zevende engel die in 11:15 had gebazuind. Toen de zevende engel bazuinde, hadden er stemmen in de hemel geklonken die zeiden:

“Het koninkrijk van de wereld van onze Heer en van zijn Christus is gekomen, en Hij zal regeren tot in alle eeuwigheid (Gr. tot in de eeuwen der eeuwen)” (11:15).

De 24 oudsten in de hemel hadden op dat moment gebeden:

“Wij danken U, Heer, God de Almachtige, die is en die was, dat U uw grote kracht hebt aangenomen en uw koningschap hebt aanvaard. En de naties zijn toornig geworden, en uw toorn is gekomen, en de tijd van de doden om geoordeeld te worden en om het loon te geven aan uw slaven de profeten, en aan de heiligen en aan hen die uw naam vrezen, de kleinen en de groten, en om te verderven hen die de aarde verderven” (11:17-18).

Nu ziet Johannes, wat er na deze aankondiging en deze dankzegging op aarde gaat gebeuren. Een engel hoog in de lucht roept met luide stem: “Vreest God en geeft Hem heerlijkheid, want het uur van Zijn oordeel is gekomen, en aanbidt Hem die de hemel en de aarde en [de] zee en [de] waterbronnen heeft gemaakt”. De stem van de heraut is vanuit zijn hoge positie voor alle aardbewoners hoorbaar. De woorden die hij spreekt zijn immers bestemd voor “elke natie en geslacht en taal en volk”, dus voor de hele mensheid, voor “hen die op de aarde wonen”. In het oorspronkelijke Grieks staat in vs.6 eigenlijk: “hen die op aarde *zitten*” (of “zetelen”).

Johannes noemt de boodschap van de engel een “eeuwig evangelie”. “Eeuwig” zou in dit verband verschillende betekenissen kunnen hebben:

1. Het is een opdracht voor alle mensen in alle tijden. Mensen behoren God als God te vereren, en ontzag te hebben voor hun Schepper (vgl. Rom.1:20-21). De mensheid heeft dit gebod voortdurend overtreden. Maar wie desondanks ontzag voor God kreeg werd door Hem ook altijd gezegend en innerlijk veranderd (vgl. Rom.2:14-16).

2. Het is Gods boodschap voor de “toekomstige eeuw” (Mar.10:30). Dat tijdperk was begonnen toen de zevende engel bazuinde. Toen was de huidige “boze eeuw” afgelopen (vgl. Gal.1:4) en de komst van de Messias aangevangen. Deze opvatting van het woord “eeuwig” ligt meer voor de hand dan de eerste. De engel roept immers: **“Vreest God en geeft Hem heerlijkheid, want het uur van Zijn oordeel is gekomen”**. Met dat

“uur” breekt er een nieuw wereldtijdperk aan. God is niet langer onzichtbaar en verborgen, maar Hij laat vanaf het moment waarop de zevende bazuin heeft gekonken luid en duidelijk van Zich horen. Hij laat het kwaad niet langer ongestraft en het goede onbeloond, maar Hij gaat elk kwaad bestraffen en al het goede belonen, zowel van de levenden als van de doden. Wie gehoor geeft aan de oproep van de engel, gehoorzaamt God en gelooft het evangelie van Zijn komend rijk.

Nadat hij de eerste engel had gezien zag Johannes een andere, een tweede die blijkbaar op dezelfde plaats vloog als de eerste. Deze boodschapper riep: **“Gevallen, gevallen is het grote Babylon, dat van de wijn van de grimmigheid van haar hoererij alle naties heeft laten drinken!”** (14:8). Blijkbaar is de val van Babylon het allereerste teken waaruit blijkt dat het uur van Gods oordeel is gekomen. In Openbaring 16-18 wordt de ondergang van deze goddeloze stad beschreven. Babel (Gr. *Babylon*) was de eerste stad die de mensheid stichtte na de zondvloed (Gen.11:1-9). Uit Babel is de hele mensheid voortgekomen en over het aardoppervlak verspreid. Babel is ook de bron van alle afgodendienst die er sinds de zondvloed in de wereld is geweest. Afgoderij begon vermoedelijk met de (door de Babylonische overheid opgelegde) verering van Nimrod en zijn vrouw Semiramis als goden.

“De wijn van de *grimmigheid* van haar hoererij” is niet de enig mogelijke vertaling van Openb.14:8. Het Griekse woord *thumos*, dat met “grimmigheid” is vertaald, is in de meeste Bijbelteksten als “toorn” weergegeven. Het betekent “hartstocht”, “vuur” of “felheid”. “De wijn van de *hartstocht* van haar hoererij” geeft als vertaling een betere zin, want tussen hartstocht en hoererij bestaat er een duidelijk verband, terwijl dat bij grimmigheid en hoererij niet het geval is. Hoererij is in de Bijbel dikwijls beeldspraak voor afgodendienst. In Openb.14:8 is hoererij vermoedelijk ook een aanduiding van oneerlijke handel, het najagen van winst ten koste van alles, economische groei als het allerhoogste goed. Een hoer is een vrouw die zich verkoopt aan de meestbiedende. In Openb.17-18 wordt van de “grote hoer”, Babylon, gezegd dat de hele wereld met deze stad handel dreef.

Na de tweede engel zag Johannes nog een andere, een derde engel. Deze heraut riep luidkeels: **“Als iemand het beest en zijn beeld aanbidt en op zijn voorhoofd of op zijn hand [het] merkteken ontvangt, die zal ook drinken van de wijn van Gods grimmigheid, die ongemengd is ingeschonken in de drinkbeker van Zijn toorn; en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel ten aanschouwen van [de] heilige engelen en het Lam”**. De boodschap van de derde engel is de keerzijde

van de boodschap van de eerste. Wie het beest aanbidt, geeft niet God maar het beest eer en verwacht heil niet van het gehoorzamen van God maar van het gehoorzamen van het beest.

In Openbaring 14 wordt “de wijn van de hartstocht van de hoererij” van Babylon, die alle naties te drinken hebben gekregen, gesteld tegenover “de wijn van Gods hartstocht, die ongemengd is ingeschonken in de drinkbeker van Zijn toorn”. De volken aanbidden het beest en vereren de heerser over het beestrijk. Wie weigert om het beest te erkennen en zijn teken te aanvaarden, kan immers niet kopen of verkopen (13:16-17). Op weigering om voor het beeld van het beest te buigen staat bovendien de doodstraf (13:15). Velen zullen overwegen om dat teken te aanvaarden, omdat het bezit van het teken de enige manier lijkt om te kunnen overleven en in de wereld vrede en rust te hebben. Zulke twijfelaars krijgen van de derde engel een dubbele waarschuwing te horen: (1) Vereerders van het beest zullen door de felheid van Gods toorn worden getroffen, en: (2) De rust die het beest belooft is nep.

Het Griekse werkwoord *basanizoo*, dat met “pijnigen” is vertaald, kan verschillende betekenissen hebben. In het woordenboek van prof.G.J.M.Bartelink wordt als eerste betekenis gegeven: “keuren, beproeven”. Als tweede betekenis vermeldt het boek: “onderzoeken, nagaan, verhoren” (de taak van een rechter, een legerofficier, of een politiemann) en als derde: “folteren, martelen, kwellen, pijnigen”. In de Oudheid ging een gerechtelijk onderzoek dikwijls gepaard met kwelling van een verdachte. Die kon bij voorbeeld geselsd worden om zijn weerstand te breken en hem tot een bekentenis te dwingen.

“Vuur en zwavel” worden in de Bijbel op meerdere plaatsen genoemd. Op geen van die plaatsen zijn het middelen om mensen te pijnigen. Het zijn de middelen die God gebruikt om zondaars te oordelen en hen in een oogwenk om te brengen. In Luk.17:29 lezen we:

*“Op de dag echter dat Lot uit Sodom ging, regende het **vuur en zwavel** van [de] hemel en **verdelgde** hen allen”.*

De HEERE “vaagde” deze plaats met haar inwoners en al haar ongerechtigheid “weg”, “richtte de stad te gronde” en “keerde haar om” (Gen.19:12-29). In Openb.9:13-21 wordt gesproken over een demonische ruitery van onderaardse oorsprong. Uit de monden van de paarden komt “**vuur, rook en zwavel**”. Waarbij Johannes opmerkt:

*“Door deze drie plagen werd het derde deel van de mensen **gedood**: door het vuur, de rook en de zwavel die uit hun monden kwamen”* (Openb.9:18).

Het beest en de valse profeet zullen wanneer de Messias verschijnt worden geworpen “in de poel van **vuur die van zwavel brandt**” (Openb.19:20). Duizend jaar later komt ook de duivel in die poel terecht, en hij zal er met zijn twee handlangers “dag en nacht gepijnigd worden tot in de eeuwen der eeuwen” (Openb.20:10). Omdat de duivel en zijn twee handlangers boze geesten uit de afgrond zijn (11:7, 13:1, 13:11, 17:8), zijn ze bestand tegen vuur en zwavel en kunnen ze “dag en nacht” aan de hitte van Gods toorn worden onderworpen. Voor hén is dit “eeuwige vuur” bereid (Matth.25:41). Maar stervelingen zijn tegen vuur en zwavel niet bestand. Voor hen is “de poel die van **vuur en zwavel brandt**, de tweede **dood**” (Openb.21:8).

“En de rook van hun pijniging stijgt op tot in alle eeuwigheid” merkt de engel (of de schrijver Johannes) vervolgens op. Toen de HEERE Sodom en Gomorra had omgekeerd, zag Abraham “dat er **rook** van dat land opsteeg, **zoals de rook van een oven**” (Gen.19:28). In het eerste boek van de Psalmen zegt koning David over het komende oordeel van God: “Maar de goddelozen **komen om**; de vijanden van de HEERE zijn als het kostbaarste van de lammeren: **zij verdwijnen, in rook zullen zij verdwijnen**” (Psa.37:20). De profeet Jesaja kondigt een toekomstig oordeel van de HEERE over het land Edom aan met de volgende woorden:

*“Zijn beken zullen veranderd worden in pek, en zijn stof in zwavel; ja, zijn land zal worden tot brandend pek. ’s Nachts en ook overdag zal het niet geblust worden, **voor eeuwig zal zijn rook opstijgen. Van generatie op generatie zal het verwoest blijven, tot in alle eeuwigheden zal niemand erdoorheen trekken**”* (Jes.34:9-10).

De apostel Petrus schrijft in zijn tweede brief, dat God de “steden Sodom en Gomorra **tot as verbrand** en <tot omkering> veroordeeld, en ze tot een voorbeeld gesteld heeft voor hen die goddeloos zouden leven” (2 Petr.2:6). Ook Judas, de broer van de Here Jezus, zegt dat Sodom en Gomorra, de steden die “hoereerden en ander vlees achterna gingen”, in het land Israël “liggen als een voorbeeld, doordat zij een straf van eeuwig vuur ondergaan” (Judas:7). Wanneer Israël zich zou afkeren van de HEERE en afgoden zou gaan dienen, zou de HEERE hun land treffen met “ziekten en plagen”. Latere generaties zouden dan zien

*“dat heel zijn land **zwavel en zout, een brandplek**, is; dat het niet wordt bezaaid, er niets op groeit en er geen enkel gewas opkomt, zoals bij de omkering van Sodom en Gomorra, Adama en Zeboïm, die de HEERE omgekeerd heeft in Zijn toorn en grimmigheid” (Deut.29:23).*

Uit deze teksten blijkt dat het “opstijgen van de rook van hun pijniging tot in alle eeuwigheid” (Openb.14:11) **niet** betekent, dat de menselijke volgelingen van het beest eindeloos gepijnigd zullen worden. Door het vuur en de zwavel van Gods “pijniging” zullen zij immers omkomen (Psa.37:20), tot as worden verbrand (2 Petr.2:6), en in rook verdwijnen (Psa.37:20). “Tot in alle eeuwigheid” is een misleidende weergave van Openb.14:11, in de oorspronkelijke Griekse tekst staat: “tot in de eeuwen der eeuwen” (*eis aioonas aioonoon*). Gedurende beide toekomstige eeuwen zal het resultaat van Gods oordeel zichtbaar blijven. Wie nu naar de vallei gaat die ooit een lusthof was, de vlakte waarin Sodom, Gomorra, Adama en Zeboïm hebben gelegen, ziet er een troosteloos oord van dood en verderf, waar helemaal niets meer leeft. Wat Sodom en Gomorra is overkomen, is volgens Petrus en Judas een voorbeeld van de straf van eeuwig vuur die de aanbidders van het beest in de toekomst zullen ondergaan. Ze zullen in rook opgaan, van hun macht en hun pracht zal niets dan verwoesting overblijven.

Met het zinnetje: “En zij hebben dag en nacht geen rust, zij die het beest en zijn beeld aanbidden, en ieder die het merkteken van zijn naam ontvangt”, verwijst Johannes naar het boek Deuteronomium. Over een Israëliet die zich van de HEERE afkeerde, maar “zichzelf zegende door te zeggen: Ik zal **vrede** hebben, ook wanneer ik mijn verharde hart volg”, zei Mozes: “De HEERE zal zijn naam van onder de hemel uitwissen” (Deut. 29:19-20). Johannes knoopt bij deze woorden van Mozes aan. Wie zich afwendt van “Hem die de hemel en de aarde en de zee en de waterbronnen heeft gemaakt”, door het beest en zijn beeld te gaan dienen, zal géén rust hebben, noch overdag, noch ‘s nachts. De rust die het beest belooft is schijn, want tijdens de regering van het beest zullen de oordelen van God over de wereld losbarsten, en het beest zal zijn volgelingen noch ware vrede noch het echte leven schenken.

“Hier is de volharding van de heiligen die de geboden van God en het geloof in Jezus bewaren” (Openb.14:12), lijkt een herhaling te zijn van het slot van Openb.13:10, waar stond: “Hier is de volharding en het geloof van de heiligen”. Maar in de Bijbel is er nooit sprake van nutteloze herhaling. Openb.13:10 betrof het besluit van de heiligen om de HEERE trouw te blijven en voor die trouw zelfs gevangenschap en het schavot te trotseren. Openb.14:12 heeft een andere betekenis. In dat vers gaat het

om de standvastigheid van de heiligen tegenover de leugens van het beest. Heiligen beseffen dat de rust die het beest belooft een schijnvrede is, en dat alleen de HEERE en Zijn Messias ware vrede kunnen schenken. Daarom bezwijken ze niet voor de verleidingen van het beest.

Een stem uit de hemel gaf Johannes nu opdracht om in zijn boek een zaligspreking op te nemen. De spreuk: **“Zalig zijn de doden die in den Heere sterven, van nu aan”**, ziet men dikwijls als inscriptie op grafzerken. Zo luidt Openb.14:13 in de Statenvertaling. Maar dit grafschrift is om meerdere redenen onjuist. Het ouderwetse woord “zalig” betekent: “gered” of “behouden”. In de oorspronkelijke tekst van Openb.14:13 staat echter niet het Griekse woord voor “gered”, maar het woord *makarios*, dat “gelukkig” betekent. In de meeste moderne vertalingen, zoals de Telosvertaling, is Openb.14:13 daarom weergegeven als: “Gelukkig de doden die in [de] Heer sterven, van nu aan”.

Met “van nu aan” bedoelt de ziener: Vanaf het moment, waarop het beest zich als beest ontpopt en verering van zichzelf begint te eisen. Vanaf het moment, waarop God Zijn toorn over het rijk van het beest begint uit te gieten. Openb.14:13 heeft niet betrekking op elk moment in de geschiedenis, maar op het tijdperk van de grote verdrukking, de tijd van drie-en-een-half-jaar die aan de komst van de Messias voorafgaat. Wie Christus toebehoort, is dan gelukkig te prijzen wanneer hij of zij is gestorven.

Waarom zijn de doden die in de Heer sterven volgens Johannes **“van nu aan”** gelukkig te prijzen? De Geest van God, die alle profeten van de Bijbel heeft geïnspireerd, geeft als reden voor deze zaligspreking aan, dat sterven voor zulke gelovigen betekent dat zij mogen “rusten van hun arbeid”. Over de rust van de doden wordt in het Oude Testament gesproken, bij voorbeeld in Job 3:11 e.v. en ook in Dan.12:13. Wanneer je dood bent, kunnen de handlangers van het beest je niet langer onder druk zetten. Je hoeft je dan niet meer af te vragen hoe je in leven kunt blijven en kunt standhouden tegenover de misleiding van het beest. Als je dood bent, kunnen de gevolgen van de toornschalen die de HEERE over de aarde uitgiet, je niet meer treffen. Tijdens de grote verdrukking is een gestorven gelovige dus gelukkig te prijzen boven hen die nog op de aarde wonen.

“Want hun werken volgen hen” merkt de Geest op. Uit het vervolg van het boek Openbaring blijkt dat deze woorden betrekking hebben op de opstanding. De slachtoffers van het beest, die “om het getuigenis van

Jezus en om het woord van God onthoofd waren, en die het beest of het beeld niet hadden aangebeden en niet het merkteken aan hun voorhoofd en aan hun hand ontvangen hadden” zullen binnen enkele jaren levend worden en met Christus gaan regeren (Openb.20:4). Zij zullen priesters van God en van Christus zijn gedurende de duizend jaren van de binding van de satan (Openb.20:6). Bij de opstanding, die zal plaatsvinden wanneer Jezus is gekomen, zal de Messias aan alle gelovigen het genadeloon geven en hun “vergelde zoals hun werk is” (Openb.22:12). In die zin zullen de werken van wie in Christus zijn gestorven hen “volgen”.

Een dubbele oogst (14:14-20)

En ik zag en zie, een witte wolk, en op de wolk zat [iemand, de] Zoon des mensen gelijk, die op zijn hoofd een gouden kroon en in zijn hand een scherpe sikkel had. En een andere engel kwam uit de tempel en riep met luider stem tot Hem die op de wolk zat: Zend uw sikkel en maai, want het uur om te maaien is gekomen, want de oogst van de aarde is overrijp geworden. En Hij die op de wolk zat, sloeg zijn sikkel op de aarde en de aarde werd gemaaid. En een andere engel kwam uit de tempel die in de hemel is, en ook hij had een scherpe sikkel. En een andere engel, die macht had over het vuur, <kwam> uit het altaar, en hij riep met luider stem tot Hem die de scherpe sikkel had en zei: Zend uw scherpe sikkel en oogst de trossen van de wijnstok van de aarde, want zijn druiven zijn rijp. En de engel sloeg zijn sikkel op de aarde en oogstte van de wijnstok van de aarde en wierp het in de grote wijnpersbak van de grimmigheid van God. En de wijnpersbak werd buiten de stad getreden en er kwam bloed uit de wijnpersbak tot aan de tomen van de paarden, zestienhonderd stadiën ver (14:14-20)

Na het visioen van de drie boodschappers kreeg Johannes een dubbele oogst te zien. Eerst zag hij een graanoogst en vervolgens een wijnoogst. De ziener begint zijn beschrijving van de graanoogst met de woorden: “En ik zag en zie, een witte wolk”. De kleur van die wolk is veelzeggend. Wit is in het laatste Bijbelboek de kleur van rechtvaardiging en gerechtigheid (3:4,5,18; 4:4; 6:11; 7:9,13,14; 19:14) en ook de kleur van overwinning (6:2, 19:11). Een witte wolk is niet bedreigend, maar een donkere wolk kondigt storm of noodweer aan.

Op de wolk zat een persoon die leek op een “mensenzoon”. Aan het begin van zijn boek had Johannes over de Messias geschreven: “Zie, Hij komt met de wolken” (1:7). Bij de mens op de wolk mogen we daarom

denken aan de Messias, maar Johannes spreekt dat niet rechtstreeks uit. De verschijning van de Zoon des mensen op de wolken van de hemel is het moment waarop Zijn overwinning zichtbaar wordt. Op Zijn hoofd draagt deze Mensenzoon dan ook een “gouden kroon”, een onverwelkelijke erekrans. Voor “kroon” gebruikt Johannes het Griekse woord *stephanos*, een lauwerkrans zoals atleten en legeraanvoerders die droegen na hun overwinning. In Zijn hand heeft deze Mens een “scherpe sikkel”. Die sikkel is vermoedelijk een beeld van de pijnlijke manier waarop de laatste rechtvaardigen bij de “voleinding van de eeuw” (Matth.13:39-40) door Hem ingezameld worden. Aangezien zij weigeren om het beest en zijn beeld te vereren, worden ze onthoofd (13:10,15; 14:13; 20:4). Voor hen is dat bittere lot echter de doorgang naar eeuwige heerlijkheid en een hoge positie in het rijk van de Messias (20:4-6).

Het geloof van deze mensen is tot het uiterste beproefd en echt bevonden, ze zijn als graan dat “overrijp” is geworden. De vertaling “overrijp” is misleidend. In de oorspronkelijke Griekse tekst staat het woord *exeeranthee*, dat “gedroogd” betekent. Op andere plaatsen in het NT is dit als “opgedroogd” of “verdord” weergegeven. Rijp graan moet droog zijn om geoogst te kunnen worden. Als het in natte toestand in de schuur wordt gebracht, zal het immers bederven. De rechtvaardigen in de oogsttijd verkeren in perfecte conditie, ze zijn kurkdroog en geschikt om door de Messias ingezameld te worden. In Johannes’ beschrijving wordt er over de eerste oogst niets kwalijks opgemerkt. We mogen deze oogst dus vereenzelvigen met de “tarwe” die de Messias bijeenbrengt in Zijn “schuur” (Matth.13:30, Luk.3:17). Het visioen geeft geen aanleiding om dit “maaien” te vereenzelvigen met het uittrekken en bijeenverzamen van het “onkruid” dat door de Here Jezus in Zijn gelijkenissen was genoemd.

Uit de profetieën van de Bijbel blijkt, dat het beeld van de druivenoogst in tegenstelling tot het beeld van de graanoogst een ongunstige betekenis heeft. Jeremia gebruikte het beeld van de wijnpers toen hij een klaaglied zong over de verwoesting die de HEERE in Juda en Jeruzalem had aangericht:

“Als in een wijnpers heeft de Heere de maagd, de dochter van Juda, getreden” (Klaagl.1:15)

Het beeld van de druivenoogst dat Johannes te zien kreeg, is vermoedelijk ontleend aan de profeet Joël. In dat Bijbelboek staat geschreven:

“Laten de heidenvolken opgewekt worden en oprukken naar het dal van Josafat, want daar zal Ik zitten om te berechten alle heidenvolken van rondom! Sla de sikkel erin, want de oogst is rijp. Kom en daal af, want de wijnpers is vol. De perskuipen stromen over, want hun kwaad is groot” (Joël 3:13-14)

En in het boek Jesaja wordt over de Messias, Die “uit Edom komt” en Die “voorttrekt in Zijn grote kracht” gezegd:

“Ik heb de pers alleen getreden; er was niemand uit de volken met Mij. Ik heb hen vertreden in Mijn toorn, hen vertrappt in Mijn grimmigheid... Ik heb de volken vertrappt in Mijn toorn, Ik heb hen dronken gemaakt in Mijn grimmigheid, Ik heb hun bloed ter aarde doen neerdalen” (Jes.63:3,6; vgl. Openb.19:15)

Het is opmerkelijk dat de bode die de sikkeldrager toeroept: **“Zend uw scherpe sikkel en oogst de trossen van de wijnstok van de aarde, want zijn druiven zijn rijp”**, afkomstig is uit het *altaar* in de hemelse tempel. In een eerder visioen had Johannes onder dat altaar de zielen gezien “van hen die geslacht waren om het woord van God en om het getuigenis dat zij hadden”. Het vergoten bloed van deze martelaren riep tot de “heilige en waarachtige Heerser”, en smeekte Hem om te oordelen en hun recht te verschaffen (6:9-11). Nù is de tijd van Gods oordeel gekomen. De volken worden gestraft voor het onrecht dat zij Gods volk hebben aangedaan. Want de profeet Joël heeft aangekondigd:

“...in die dagen en in die tijd, als Ik een omkeer zal brengen in de gevangenschap van Juda en Jeruzalem, zal Ik alle heidenvolken bijeenbrengen en hen doen afdalen naar het dal van Josafat. Daar zal Ik met hen een rechtszaak voeren, vanwege Mijn volk en Mijn eigendom Israëel, dat zij onder de heidenvolken verstrooid hebben. Mijn land hebben zij verdeeld. Zij hebben het lot geworpen over Mijn volk. Zij gaven een jongen voor een hoer; zij verkochten een meisje voor wijn, zodat zij konden drinken” (Joël 3:1-3)

Het visioen van de wijnoogst heeft blijkbaar betrekking op een ontzaglijk oordeel van God in “het dal van Josafat” (Joël 3:13), een dal dat zich dichtbij Jeruzalem, maar “buiten de stad” (Openb.14:20) bevindt, gezien Jesaja’s profetie aan de oostkant, in de richting van Edom (Jes.63). Voor “rijp” gebruikt Johannes in vers 18 een ander woord dan hij gebruikte voor de graanoogst. In vs.18 staat het woord *ekmasan*, dat inderdaad “rijp” betekent: op het punt aangekomen dat de oogst moet plaatsvinden.

Wat Johannes in dit visioen zag, is onvoorstelbaar gruwelijk. De ziener schrijft: **“En de wijnpersbak werd buiten de stad getreden en er kwam bloed uit de wijnpersbak tot aan de tomen van de paarden, zestienhonderd stadiën ver”** (vs.20). In de Oudheid was een stadium een afstand van ruim 190 meter. Zestienhonderd stadiën is dus een afstand van ruim 300 kilometer. Over zo'n afstand zal het bloed van de gesneuvelden meer dan een meter hoog staan. Voor zo'n bloedbad zijn miljoenen slachtoffers noodzakelijk. We moeten vermoedelijk denken aan een oorlogsfront dat loopt vanaf Harmageddon (de vlakte van Megiddo), door het dal van Josafat (wellicht het Kidrondal ten oosten van Jeruzalem) tot aan Bozra in het land Edom, wellicht de plaats Busaira in het huidige Jordanië (vgl. Openb.16:16 met Jes.34:1-8, Jes.63:1-6 en Joël 3). Zo'n front heeft een lengte van ongeveer 300 kilometer. Uit de Bijbelse profetie blijkt dat we Openb.14:20 letterlijk moeten opvatten. De omvang van de slachting waarmee het tijdperk van de volken wordt afgesloten tart iedere beschrijving.

* * * * *